

15. Strani tisak o Medačkom džepu

Novinari gotovo svih svjetskih novinskih agencija i tiskovina bili su isprva zatečeni hrvatskom vojnom akcijom. Kako je ona počela u četvrtak, prve reakcije u stranim medijima počele su se pojavljivati krajem tjedna. *Corriere della Sera* je pisao: *Srpski secesionisti su odgovorili silovitom protuofenzivom... Zagreb ne želi napustiti tri tek osvojena sela, dok srpske snage topništvom napadaju hrvatske gradove, osobito Gospić.*¹⁴⁵ *U Hrvatskoj su vođene žestoke borbe između vladinih postrojba i srpskih pobunjenika, javlja RWD.*¹⁴⁶ *UN je osudio hrvatski napad jer su (Hrvati - op. p.) započeli neprijateljstva. Više od 6000 granata ispaljeno je s obje strane preko linije sukoba u južnoj Krajini, području pod zaštitom UN-a, izvijestio je BBC u emisiji Newshour.*¹⁴⁷ *UN u Hrvatskoj tvrdi da su se Hrvati i Srbi načelno složili oko primirja... srpska strana je prihvatila najveći dio plana dok hrvatska traži da UN nadzire tri sela,*¹⁴⁸ *dok je ORF javljao ...srpske su postrojbe zaustavile hrvatsku ofenzivu kod Gospića.*¹⁴⁹ *Srbi nastavljaju s bombardiranjem hrvatskih gradova. Oni traže da se Hrvati povuku iz osvojenih sela u blizini Gospića, dan kasnije iz Hrvatske izvješćuje isti izvor.*¹⁵⁰ *Istoga dana CNN javlja da se ...dvije strane bore od četvrtka kad su Hrvati započeli ofenzivu da vrate neka srpska sela... UN upozorava da su posljednje borbe izuzetno zabrinjavajuće i opasne.*¹⁵¹ *Srbi iz krajine nastavljaju s bombardiranjem hrvatskih gradova... u Karlovcu poginulo troje ljudi.*¹⁵² *Strani mediji nastavljaju pod istim nadnevkom: Krajinski Srbi ispalili na Karlovac 150 raketa i granata,*¹⁵³ *Srbi nastavili bombardiranje hrvatskih gradova. U Sisku pogođena i zapaljena rafinerija nafte,*¹⁵⁴ *pobunjeni Srbi u Hrvatskoj nastavili s bombardiranjem.*¹⁵⁵ *Borbe između Hrvata i Srba čini se da su se proširile jučer nakon puno borba tijekom vikenda kad je na zagre-*

bačko predgrađe pao projektil "zemlja-zemlja". General Novaković je izjavio u *Politici*: Hrvati kukaju, ali kasno je (povod je eksplozija u predgrađu Zagreba - op. p.). Sada su Hrvati počeli plakati, ali kasno je. Zašto nisu plakali prije? Prije zločina koje su počinili u srpskim selima koja su nedavno osvojili. Opolikli su sela, nisu pustili predstavnike UNPROFOR-a i EZ-a, sve dok nisu obavili svoja krvava posla.¹⁵⁶

Hrvatski vojni izvori tvrde da su osvojili tri sela u napadu koji su opisali kao ograničenu operaciju za neutralizaciju onih terorističkih grupa koje bombardiraju hrvatske gradove.¹⁵⁷ Hrvatske snage u četvrtak su izvele napad koji je predstavljen kao "ograničen" blizu Gospića, koji im je omogućio da opet preuzmu nadzor nad tri sela... Danas u Gospiću, kao prije na Maslenici, Zagreb pokušava osvojiti strateške položaje i opet mobilizira javno mnijenje zasićeno ratom. Naročito se radi na tome da se srpski separatisti, kao i UN, podsjetite da se odbija svršeni čin okupacije.¹⁵⁸ Hrvatska vojska... zauzela je tri sela oko Gospića, zatim opkolila obronke strateški važnog masiva Velebita, koji otvara cestu za Maslenički most (jadranska obala - op. p.), kao i za Knin, glavni grad samoproglašene krajine. Navodno je veliki broj srpskih vojnika izgubio život, a ima i na stotine izbjeglica... ..nedavno je (hrvatska - op. p.) Vlada podjarila silovitu kampanju protiv plavih kaciga koje su optužene za "šurovanje" sa Srbima, za trgovanje na crno i čak... za širenje AIDS-a... čini se da je na početku ofenzive u četvrtak (9. rujna - op. p) Hrvatska vojska sustavno pucala po ljudima iz UN-a, koji su stacionirani duž linije sukoba s ciljem da se maknu.¹⁵⁹ I Vojska Krajine piše o sukobu, zapravo o pucanju UNPROFOR-a po postrojbama Hrvatske vojske: Kuršumi ispaljeni iz cijevi kanadskog bataljona UNPROFOR-a prema formacijama Hrvatske vojske u "Medačkom džepu" koje su odbijale da se povuku na liniju sukoba od prije 9. septembra, na što ih je obavezivao postignut sporazum.¹⁶⁰ Milorad Bošnjak, autor članka *Ukinut lovostaj na hrvatske medijske "patke"* piše dalje: podvig kanadskih "plavih šljemova" da silom oružja prisile Hrvate na povlačenje iz opustošenih srpskih sela može biti i signal krajinskoj strani da se nešto slično...(...) može upotrijebiti i protiv nje.¹⁶¹ Ima i nevjerovatnih pretjerivanja. Goran Šijan u istom časopisu, *Vojska Krajine*, u članku *Čiča Dule pobijedio Velebit* citira svog bratića Nikolu, rezervnog kapetana: *Preko hiljadu ih je palo za posljednja dva dana, ni oka nam ne daju otvoriti* (hrvatskih vojnika i policajaca - op. p.). Spominje i proboj grupe mještana Divosela i vojnika iz 103. lake lapačke brigade - veća grupa srpskih vojnika i civila koje je starac Dušan Lučić 12. rujna izveo iz obruča.¹⁶² Osvajajući u četvrtak tri sela, hrvatske postrojbe su pokušale konsolidirati pristup splitskoj regiji odsječevoj od Zagreba više mjeseci, jer su Srbi držali Maslenički most.¹⁶³ Teške borbe su se vodile u okolici Gospića gdje su srpske postrojbe pokušale vratiti sela

Čitluk i Divoselo.¹⁶⁴ BBC javlja da su se neki od najžešćih sukoba dogodili oko Gospića. Dopisnik BBC-a u Zagrebu upozorava na opasnost da sukobi eskaliraju u potpuni rat između Hrvata i Srba.¹⁶⁵

Reuter (pozivajući se na Tanjug) izvješćuje o prijetnji pobunjenih Srba da će upotrijebiti novo oružje u masovnim odmazdama protiv hrvatskih vojnih ciljeva ako se Hrvati ne povuku iz tri sela koja su pregazili u četvrtak. Prenosi izjavu Cedrica Thornberryja kako bi Srbi pristali na primirje kad bi se hrvatski vojnici povukli iz tri sela u blizini Medka.¹⁶⁶ Operacija Divoselo je uvod u širu operaciju za presijecanje krajine na više mjesta i dijelova,¹⁶⁷ Hrvatska na dalmatinsku stranu Velebita dovodi nova pojačanja... žestoke borbe se nastavljaju i na ličkom ratištu u širem području Gospića za sela Čitluk i Divoselo. Snage VRSK stabilizirale su crte obrane. Uz pojačanja uspješno ovladavaju terenom zbog oslobađanja Čitluka i Divosela.¹⁶⁸ Hrvatski predsjednik F. Tuđman odbio je povući svoje trupe iz triju srpskih sela (Čitluk, Donje Selo, Njegovina (Njegovana - op.p.) ...što je od njega zatražio supredsjedatelj Konferencije za bivšu Jugoslaviju Thorvald Stoltenberg. U izvješću jučer (13. 9.), namijenjenom UNPROFOR-u, Franjo Tuđman kaže da je naredio primirje, no da se ne može povući dok se ne potpiše sveopći prekid vatre.¹⁶⁹ Zapovjednik VRSK Mile Novaković: ...uspjeli smo iz okruženja u Divoselu spasiti više od stotinu boraca i civila.¹⁷⁰ Raketa za upozorenje, izjavio je Đorđe Bjegović, predsjednik vlade RSK, nakon napada na predgrađe Zagreba, u *Politici*,¹⁷¹ a Radio Beograd u izvješću iz Petrinje javljao da je u ranim jutarnjim satima hrvatsko zrakoplovstvo djelovalo po civilnim ciljevima na Kordunu i širem području Vrgin Mosta. Pri letu su korišteni koridori za let helikoptera UNPROFOR-a u smjeru Zagreb - Topusko - Zagreb. Jedinice srpske protuzračne obrane srpske vojske krajine srušile su jedan hrvatski MIG-21. Pilot Miroslav Periš je poginuo.¹⁷²

Počinj u se pojavljivati i ozbiljnije analize, FAZ je objašnjavao poteze hrvatskog vodstva: *Tko se stavi u poziciju hrvatskog vodstva, ne može (ga) iznenaditi da ono računa na otvoreni rat, pa čak da možda samo što nije počelo tražiti vojnu odluku protiv Srba, koji drže jednu trećinu državnog područja. Krajem ovog mjeseca istječe mandat plavih kaciga UN-a u Hrvatskoj. One nisu potakle realizaciju mirovnog plana, već su samo učvrstile za Zagreb neprihvatljiv "status quo". Zašto bi hrvatska vlada trebala njegovati nadu da će bezubim "plavima kacigama" novim mandatom biti dano novo zubalo? Čak ako u Ženevi dođe do uspjeha, oni (Hrvati - op. p.) mogu samo izvući pouku da MZ ne će napraviti ništa što bi bilo u proturječju s činjeničnim odnosom snaga među protivnicima.*¹⁷³

Robert Fox iz *Daily Telegrapha* također vidi razlog za izbijanje novog sukoba u činjenici da *Mirovni plan u Hrvatskoj nije prove-*

den, a u četiri UNPA-zone stalno se vode sporadične borbe. Većina granata srpske artiljerije i projektila, ispaljenih jučer, došlo je iz UNPA-zona... stariji diplomat iz Zagreba jučer je izjavio da ne vjeruje da je sveopći rat Srba i Hrvata u Hrvatskoj imanentan, no ostaje moguć u dalekoj budućnosti. On smatra da predsjednik Tuđman nastoji zadobiti oštriju poziciju za dogovor, u posljednja dva tjedna mandata (UNPROFOR-a - op. p.) koji se završava krajem rujna.¹⁷⁴ Hrvatski rat bi se mogao pojačati dok se u krajini vode borbe. BBC-ev dopisnik iz Krajine nakon razgovora s pripadnicima UN-a izvješćuje da promatrači UN-a potvrđuju da su oni (Srbi - op. p.) ti koji u polovici slučajeva prvi otvaraju vatru. Većina vojnika živi u okolnom području, ali ima i onih koji su došli iz drugih područja, npr. iz Banje Luke. Kapetan Dragan (Dragan Vasiljković - op. p.) kaže da bi Hrvati mogli poduzeti još jednu ofenzivu kako bi omeli stvaranje Velike Srbije. Ako Hrvati pokušaju osvojiti krajinu, Srbi se pozivaju na srpsko jedinstvo i još veći, dugi rat s Hrvatskom, koji bi mogao biti krvaviji od prvog. General Novaković kaže da bi krajini došli u pomoć Srbi iz svih dijelova (bivše Jugoslavije i svijeta - op. p.).¹⁷⁵ U listu tzv. srpske vojske krajine, Vojska Krajine, general Novaković izjavljuje kako nijedna civilizovana vojska ne bi mogla počinuti ono što su ustaše počinile u tim selima (Čitluku i Divoselu). Govori o primopredaji 51 poginulog lica i pronalasku još 14 poginulih od strane UNPROFOR-a... Na kraju je uputio apel svim Srbima da se pridruže žiteljima krajine radi pružanja otpora hrvatskom agresoru.¹⁷⁶

Hrvatska se počela povlačiti iz srpskih sela!¹⁷⁷ Glavni štab vojske RSK izvještava... postrojbe UN-a danas stigle u područje Medka... spremne ući u Divoselo, Počitelj i Čitluk kada se sa tog prostora povuče HV. Povlačenje hrvatskih snaga iz tih sela...treba se obaviti danas do 18.00 kako bi u ta sela ušli pripadnici UNPROFOR-a...srpska strana ispunila obvezu koju je preuzela jučerašnjim dogovorom. VS UN traži od hrvatske Vlade da povuče svoje snage sa dijelova teritorija tzv. Krajine na područje od 09. rujna...traži od srpske vojske da se uzdrži od provokacijskih akcija.¹⁷⁸

Prema UNPROFOR-u, Hrvati se tek trebaju povući... Srbi odvlače teške topove prema Kninu, a vojnici govore kako nemaju povjerenja u Sporazum; to ne će dugo trajati.¹⁷⁹ UN u Hrvatskoj tvrdi da su se Hrvati i Srbi načelno složili oko primirja... srpska strana je prihvatila najveći dio plana dok hrvatska traži od UN-a da kontrolira tri sela,¹⁸⁰ srpske su postrojbe zaustavile hrvatsku ofenzivu kod Gospića¹⁸¹jučer do podneva su lokalni zapovjednici HV-a odbijali dopustiti postrojbama UN-a da napreduju prema položajima, tvrdeći da nisu dobili naredbe iz Zagreba.¹⁸² Jedinice UN-a se kreću između Hrvata i Srba. UN pronalazi žrtve masakra koji su počinili Hrvati, naslov je članka u talijanskom utjecajnom dnevniku Corriere della Sera, koji nastavlja: ...pravi i hladnokrvno

izveden masakr, izveden okrutno učinkovito kako bi se prolila krv srpskih civila... Plave kacige pronašle su 9 tijela i 11 sela spaljenih do temelja... Kanađani i Francuzi pronašli 9 osoba koje su poginule zbog namjerne akcije, a ne vojnih operacija.¹⁸³ Pariški Le Monde izvještuje s obje strane crte sučeljavanja. Prema obavijestima iz stožera kanadskog bataljuna, sve se odigralo uoči ulaska "plavih kaciga" u "oslobođenu zonu". Bili smo zaustavljeni na ulazu u zonu (od HV-a - op. p.), najprije smo opazili stup dima koji se dizao, zatim su se stupovi dima umnažali pred našim očima izjavio je kapetan Marc Rouleau. Bataljunski liječnik... pregledao je leševe i došao do zaključka da je više žrtava ubijeno neposredno prije dolaska plavih kaciga (16. rujna). U hrvatskom Glavnom stožeru u Gospiću naglašava se snažno ogorčenje vojske koja se morala povući s područja koje pripada državi (Hrvatskoj - op. p.) i koje su uspjeli osloboditi. Neprijateljstvo kojim su hrvatski vojnici dočekali snage UN-a kada su došle uspostaviti "tampon zonu" nad tim područjima, može se objasniti njihovim ogorčenjem. **Bilo je pucnjave i s jedne i druge strane, ali nije bilo žrtava: izbjegnuto je izravan sukob!**

Hrvati optužuju kanadske plave kacige da su izašli iz područja razmještanja koje im je bilo naznačeno Sporazumom zaključenim na najvišoj razini. Kanađani to ravnodušno niječu i tvrde da se pridržavaju Sporazuma i istodobno tragaju za mogućim masovnim grobnicama, u tom poslu njihovi tenkovi kao i francuska oklopna kola nalijeću na mine.¹⁸⁴ ...Hrvatske snage su se povukle 15. i 16. rujna, prepuštajući to područje plavim kacigama koje su ga pretvorile u "tampon zonu". U trenutku povlačenja rat se pretvorio u pokolj. Uništenje je bilo potpuno, sustavno i promišljeno, kaže general Cot. Francuski poručnik Goulner Nimser: *Kako smo napredovali prema Hrvatima da ih prisilimo da brže otiđu, slušali smo eksplozije. Kad smo stigli, kuće su se još dimile ...hrvatski vojnici katkad otvaraju vatru na plave kacige u Medku.*¹⁸⁵

Strani tisak pažljivo je pratio izvješće UNPROFOR-a o Medačkom džepu koje je 7. 10. 1993. predano u New Yorku. Ono je rezultiralo kasnijim izvješćima Komisije UN-a za ljudska prava, na čijem čelu je bio Tadeusz Mazowiecki, Bassounijeve komisije i UN-ove komisije stručnjaka 1994., no drugi događaji, posebice rat u BiH i smirivanje napetosti u RH, potiskuju medijsku zanimljivost Medačkog džepa u drugi plan. Ponovno će je obnoviti članak Davida Pugliesea u listopadu 1996. u *The Ottawa citizens*. Taj članak će obnoviti kanadsko zanimanje za slučaj, no ključan će biti članak u *Harper's magazine*, prosinac 2001. Pod naslovom *Planning Croatia's Final Solution* magazin je objavio transkripte sastanaka VONS-a, održane 12. i 19. rujna 1993., u kojima uz pokojnog predsjednika Tuđmana sudjeluju ostali visoki državni dužnosnici i vojni zapovjednik general Janko Bobetko.

Posebice je njegov iskaz uzet kao krunski dokaz da su u toj vojno-redarstvenoj akciji navodno počinjeni ratni zločini. Navode se i izjave predsjednika Tuđmana koje se tumače kao jadikovke nad loše vođenom operacijom i strah od posljedica (reakcija MZ, prijetnja sankcijama i moguće optužbe ICTY-a). *Harpers magazine* je transkripte dobio posredstvom novinara Chrisa Hedgesa iz *New York Timesa*. On ih je pak najvjerojatnije dobio iz Ureda predsjednika RH Stjepana Mesića.

Novi val zanimanja stranog tiska se pojavio nakon podizanja optužnica za navodne zločine u Medačkom džepu protiv generala Ademija i Bobetka. Praćena je i komentirana pravna borba hrvatske Vlade da se dokaže kako je general Bobetko zbog bolesti nesposoban prisustvovati suđenju. Nakon smrti generala Bobetka zanimanje javnosti se okrenulo prema slučaju odbjegloga haaškog optuženika generala Ante Gotovine i generala Mirka Norca.

Bilješke

145. "Corriere della Sera", 12. 9. 1993.
146. RWD, 12. 9. 1993.
147. BBC, Newshour 12. 9. 1993.
148. BBC, Newsdesk 12. 9. 1993.
149. ORF, Zeit im Bild 12. 9. 1993.
150. Isto, 13. 9. 1993.
151. CNN, World report, 13. 9. 1993.
152. RTL, Aktuell 13. 9. 1993.
153. ZDF Heute 13. 9. 1993.
154. ORF Zeit im Bild 13. 9. 1993.
155. ARD Tagesschau 13. 9. 1993.
156. Politika, 13. 9. 1993.
157. The Daily Telegraph, 13. 9. 1993.
158. Liberation, 13. 9. 1993.
159. Le Quotidient de Paris, 13. 9. 1993.
160. "Vojska Krajine" godina 1. broj 6 septembar 1993.
161. Isto.
162. Isto, "Čiča Dule pobijedio Velebit" Goran Šijan.
163. "Le Libre Belguique", 13. 9. 1993.
164. "Standard", 13. 9. 1993.
165. BBC, 13. 9. 1993.
166. Reuter, 13. 9. 1993.
167. TV Beograd, 13. 9. 1993.
168. Radio Beograd, Vijesti 14. 9. 1993.
169. Le Figaro, 14. 9. 1993.
170. Večernje novosti, 14. 9. 1993.
171. Politika, 13. 9. 1993.
172. Radio Beograd, Vijesti, 14. 9. 1993.
173. Frankfurter Allgemeine Zeitung, "Otvoreni rat" F. F. 13. 9. 1993.

174. The Daily Telegraph, Robert Fox, 14. 9. 1993.
175. BBC Newshour 15.00 14. 9. 1993.
176. "Vojska Krajine" godina 1, broj 6, septembar 1993 "Slogom odbraniti Krajinu"
Jovanka Bezbradica
177. Tanjug, 15. 9. 1993.
178. Radio Beograd, 15. 9. 1993.
179. Reuter, 16. 9. 1993.
180. BBC Newsdesk, 16. 9. 1993.
181. ORF Zeit im Bild 16. 9. 1993.
182. The Washington Post, David B. Ottaway 16. 9. 1993.
183. Corriere della Sera, 20. 9. 1993.
184. Le Monde, Yves Heller "Gomila pepela, miris strvina" 21. 9. 1993.
185. The Washington Post, 30. 9. 1993.

